

Asia: VN/27147/2024

Lausuntopyyntö Useilla hallinnon tasoilla luottamushenkilönä toimimista arvioineen työryhmän arviomuistiosta

Usealla hallinnon tasolla luottamushenkilönä samanaikaisesti toimimisesta yleisesti

Äänekosken kaupunki yhtyy arviomuistiossa esitettyyn arvioon siitä, että usealla hallinnon tasolla samanaikaisesti toimiminen on Suomessa poikkeuksellisen yleistä ja että ilmiöön liittyy sekä etuja että haittoja. Erityisesti tiedonkulun ja kokemusten siirtymistä eri tasojen välillä voidaan pitää myönteisenä. Kielteisinä puolina puolestaan roolien kasautuminen lisää rakenteellisten eturistiriitojen riskiä ja johtaa toistuviin esteellisyystilanteisiin sekä voi kaventaa osallistumismahdollisuuksia ja luottamushenkilöjoukon uusiutumista.

Ehdokkaaksi asettumisen rajoittaminen (arviomuistion luku 5)

Äänekosken kaupunki pitää perusteltuna työryhmän johtopäätöstä, jonka mukaan ehdokkaaksi asettumisen rajoittaminen säännösperusteisesti ei ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista, mutta läpinäkyvyyden turvaaminen on tärkeää. Läpinäkyvyyden toteutuessa poliittista harkintaa ja hyviä käytäntöjä voidaan monilta osin pitää tarkoituksenmukaisempina ja joustavampina keinoina kuin yleisiä lakisääteisiä kieltoja.

Osana poliittisen harkinnan ja hyvien käytänteiden riittävänä pitämistä kaupunki kuitenkin korostaa, että lakisääteisten rajoitusten puuttuminen ei tarkoita tarvetta hyväksyä laajamittaista päällekkäistä ehdokkuutta tai useiden luottamustoimien kasautumista. Kunta tukee muistiossa esitettyä näkemystä siitä, että vastuu ilmiön hallinnasta kuuluu ensisijaisesti puolueille, ryhmille ja ehdokkaille, joiden tulisi ehdokasasettelussa tietoisesti välttää useiden vaativien mandaattien samanaikaista tavoittelua. Vastuuperustaisen ilmiön hallinnan seuranta on tärkeää, jotta tarvittaessa voidaan harkita kohdennettuja säännösperustaisia rajoituksia.

Kunnan luottamushenkilön ja kunnanjohtajan vaalikelpoisuus aluehallitukseen (arviomuistion luku 6.3.5)

Kaupunki pitää työryhmän tässä asiakokonaisuudessa esittämiä havaintoja erityisen painavina ja hyvin perusteltuina. Samanaikainen toimiminen kunnanhallituksessa ja aluehallituksessa sekä kunnanjohtajan tai pormestarin toimiminen aluehallituksessa luo helposti asetelman, jossa kunnan ja hyvinvointialueen edut voivat tosiasiallisesti ajautua ristiriitaan, päätöksenteon valmisteluun ja toimeenpanoon kohdistuu epäilyjä tai esteellisyyssäännösten jatkuva soveltaminen ei riitä ratkaisemaan rakenteellista ongelmaa.

Kunta katsoo, että toimielinkohtaiset vaalikelpoisuusrajoitukset juuri näihin nimenomaisiin tehtäviin ovat perusteltuja ja oikeasuhtaisia. Ne edistävät päätöksenteon puolueettomuutta, johtamisjärjestelmien selkeyttä sekä kuntien ja hyvinvointialueiden välisen roolijaon ymmärrettävyyttä myös ulkopuolisten silmissä.

Henkilöstön vaalikelpoisuus aluehallitukseen (arviomuistion luku 6.3.2 – 6.3.4)

Äänekosken kaupunki pitää perusteltuna johtopäätöstä, jonka mukaan välitöntä tarvetta lainsäädäntömuutoksille ei KHO:n ennakkopäätöksen jälkeen enää ole. Kunta kuitenkin jakaa arviomuistiossa esitetyn huolen siitä, että hyvinvointialueen henkilöstön kuuluminen aluehallitukseen voi joissakin tilanteissa heikentää luottamusta toimielimen työnantajarooliin ja päätöksenteon riippumattomuuteen. Tämän vuoksi aluehallituksen puheenjohtajiston osalta rajoitukset näyttäytyvät perusteltuina ja henkilöstöstä koostuvan enemmistön riskiä hallituksissa tulee arvioida kriittisesti.

Kaupunki pitää asianmukaisena, että näitä kysymyksiä seurataan ja tarvittaessa arvioidaan uudelleen kokemusten karttuessa.

Kuntalakiin liittyvät kysymykset ja muut työryhmän havainnot (luku 7)

Kaupunki pitää työryhmän havaintoa kuntalain ja hyvinvointialuelain mahdollisten eriytymistarpeiden arvioinnista aiheellisena. Kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallinnollinen luonne, toimialojen eroavuus sekä erilaiset johtamis- ja toimielinrakenteet puoltavat sitä, ettei sääntelyä tarvitse automaattisesti pitää symmetrisenä. Kaupunki kuitenkin pitää erittäin tärkeänä arviomuistiossakin tunnistettua tarvetta lainsäädännön selkeyden ja systematiikan säilyttämiseen.

Muut huomiot

Ei muita erityisiä huomioita.